

Εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ληστήν

Δύο ληστῶν ἡ θεία Γραφή μέμνηται. Τῶν δύο τὰς πράξεις ἐξετάσωμεν καὶ τῆς ἐν αὐταῖς ὠφελείας ἀπολαύσωμεν. Ὁ πρῶτός ἐστιν Ἀδὰμ ὁ πρωτόπλαστος· οὗτος ἐλήστευσε διπλοῦ ξύλου καρπὸν. Τούτῳ κακῶς γεωργοῦντι ὁ κτήτωρ Θεὸς ἐπετίμησε, καὶ πρὸς τὴν πράξιν ἀφιδῶν, τὴν χάριν ἀφείλατο. Παρέδωκε θανάτῳ ὡς ἔνοχον, καὶ τὴν ἀπληστίαν ματαίοις πόνοις ἐνέπλησεν. Εἶδε τὴν ὀρμὴν, καὶ τῇ πράξει ἐνεπόδισεν· ἀφείλε τὴν αὐθεντίαν, καὶ εἰς ἰδρωτάς ἐνέβαλεν· εἶδε τὴν δυσπιστίαν, καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς οὐκ ἐπίστευσεν· ἦρκε τὸ ἀμέριμνον, καὶ φροντίσι δουλεύειν ὥρι 70 σεν. Ἀπὸ μικροῦ τὸ μέλλον ἐδοκίμασε, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς δένδρου ἔδειξεν ὅτι δικαίως τὸ ξύλον τῆς ζωῆς αὐτῷ οὐκ ἐπίστευσε. Πάντων ἐν ἀρχῇ τὴν ἀπόλαυσιν ἔδωκεν, ἐν ἐνὶ δὲ ξύλῳ τοῦ γεωργοῦ τὴν ἐννοίαν ἰδεῖν ἤθελεν. Ἔσπευδε διὰ τῆς ἐντολῆς αὐτὸν ἀποδειξαι δόκιμον, ἵνα τὴν αἰδιον ζωὴν δι' ἀρετὴν τῷ Ἀδὰμ παράσχηται· παρέβη τὰς συνθήκας καὶ τοῦ καρποῦ ἐνοσφίσατο. Συνέστη προγνώστης ὁ δημιουργὸς Θεός, ὅτι οὐ δι' ἑαυτὸν ἐπείρασε τὸν Ἀδὰμ, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐκ τῶν αἰρέσεων· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν χλευασθῆναι Θεόν. Διόπερ καὶ οὐ μετεμελήθη μὴ δοῦς ἐν ξύλῳ ζωῆς τὴν ἐντολήν. Μὴ γὰρ καὶ τὸ διπλοῦν δένδρον οὐκ ἐδίδου τῷ Ἀδὰμ μετὰ τὴν ἔκβασιν; Ἄλλ' εἰδὼς τὸ μέλλον ἔδειξε τῆς κακίας τὴν δύναμιν. Ἦλεγξε τὴν φύσιν τῆς φθορᾶς, ὅτι ἐστὶν ἀπληστος. Ἔδειξεν αὐτῆς τὴν ἀσθένειαν, ὅτι ἐπὶ μηδαμινοῖς ἐπιβάλλεται, καὶ παυομένη τῆς ἐνεργείας, οὐδέποτε κορέννυται. Ἦδει τὸ ἐσόμενον, καὶ διὰ σοφίας ἔδειξε τὴν ἀπόβασιν· ἦδει τὸ μέλλον, καὶ ὑπὸ τῆς κακίας οὐκ ἠδικήθη. Εἰ γὰρ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐχαρίσατο, ἀθάνατος ἡ ἀμαρτία ἐγένετο, τοῦ Ἀδὰμ κατακριθῆναι θανάτῳ μὴ δυναμένου. 71 Οὐκ ἦν τὸ ξύλον τὸ διπλοῦν φύσει ὡς τινες λέγουσι κακόν, οὐδὲ εἶπεν, ἐν τῷ καρπῷ θανάτου ἀπολαύει· οὐδὲν γὰρ ὁ Θεὸς κακὸν ἐποίησε πώποτε· ἵνα δὲ γυμνάσῃ τὸν Ἀδὰμ, παρῆκε τὴν διπλὴν γνῶσιν τῆς φρονήσεως καιρῷ οἰκείῳ καὶ αὐτῇ ἐπέτρεψε χρῆσασθαι. Φρόνησιν δηλοῖ τὸ ξύλον τὸ διπλοῦν διὰ τὴν ἐντολήν. Ἡ φρόνησις πολλοῖς ξίφος γίνεται, ὅτι δι' αὐτῆς πονηρίαν πολιτεύονται. Αὐτὴ οἶδεν ἀγαθοῦ δύναμιν καὶ κακοῦ ἐνέργειαν. Ἄλλ' οὕτω ἡδύνατο αὐτὴν ὁ Ἀδὰμ ἐπιδέξασθαι, ἔχων τὴν λιτὴν τῆς φύσεως φρόνησιν ἱκανὴν εἰς τήρησιν τῆς ἐντολῆς· διὰ προκοπῆς δὲ ἀβλαβῶς ἔσχατον κάκεινης ἀπήλαυεν, ὅτε ὁ κτίστης τὸν νοῦν ἱκανὸν ἦδει πρὸς ἀποτέλεσμα. Ἴνα μὴ οὖν θάνῃ τὸν αἰώνιον θάνατον, οὐκ ἐκέλευσεν ἐφάπτεσθαι διπλῆς γνώσεως. Προαίρεσιν ἐλευθέραν καὶ ἀπειλήν ἐπὶ παραβάσει τῆς ἐντολῆς ὠρίσατο. Εἰ ἔστι ξύλον ζωῆς, ἔστι καὶ φρονήσεως· καὶ εἰ ἔστι βρωσὶς ζωῆς, ἔστι καὶ φρονήσεως· καὶ εἰ ἔστι πρόσκαιρος ἀπόλαυσις, ἔστι καὶ αἰώνιος. Ψυχὴ δὲ τούτων ἀπογεύεται καὶ τὸ σῶμα δι' αὐτῆς. Ὡσπερ γὰρ τὰ πρόσκαιρα διὰ τῆς σαρκὸς ἐσθίει ἡ ψυχὴ, οὕτω καὶ τὰ αἰώνια διὰ τῆς ψυχῆς. Λάρυγξ ψυχῆς ἐστὶν ἡ λογικὴ κατὰ 72 στασις, καὶ στόμα αὐτῆς ἡ προαίρεσις, δι' ἧς δέχεται τὰ ἐδώδιμα. Διόπερ ἀκαίρως γευσάμενη διπλῆς γεύσεως τὸ σῶμα κατέφθειρεν ὡς νήπιος στερεᾶ τροφῇ χρησάμενος· καὶ ὅλως ἐξελόμενος αὐτὸν τοῦ θανάτου τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα μετεκίνει, ἵνα μὴ τι χεῖρον ἑαυτὸν διαπράξῃται. Οὕτω γοῦν ληστής ἀπεδείχθη ὁ πρῶτος ἄνθρωπος· οὕτως ἐπὶ τῇ γεωργίᾳ ἠύρηται κλέπτων τὰ ἀλλότρια. Ἔλαβε γὰρ εἰς χρῆσιν τὰ δέοντα, καὶ ἐφήψατο ὧν ὁ κτήτωρ αὐτὸν γεωργὸν οὐ κατέστησε. Διόπερ αὐτῷ συνδικασάμενος ἐνίκησε· καὶ ἐκρίθη ὁ πρὸς αὐτὸν ὡς ληστής. Καὶ τοῦ ἄλλου γεωργοῦ μετέστησε· καὶ ἵνα μὴ ἀπόληται, δίδωσιν αὐτῷ γεωργίαν περιέλεκουσαν τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ. Καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ἐπιμελητὴν ἀκανθῶν, ὅπως μάθῃ κακίας

ἐπιβουλήν καὶ ἀγαθότητος χαρίσματα. Ἐδόκει ὁ Ἀδάμ ὅμοιον ἑαυτῷ ἔχειν κριτήν. Ἐκλεπτε, καὶ λανθάνειν ἐνόμιζεν· ἦσθιε τὰ ἀλλότρια, καὶ ἐκρύπτετο εἰς τὸ μὴ καθορᾶσθαι· ἀλλ' ἔσχεν ἔλεγχον τῆς φύσεως τὴν γυμνότητα, ἣν δούς αὐτῷ ὁ Θεός, ὅτε ὑπέστη, καὶ μὴ παρῶν ἤλεγξεν ὅτι ἔβλεπεν. Οὐκ ἠδυνήθη ἀρνήσασθαι, ἔχων ἐκ τῆς φύσεως τὸν ἔλεγχον. Ἐμαρτύ 73 ρει ἡ γυμνότης τὴν παράβασιν, καὶ σιωπῶν ὁ Θεὸς αὐτοκατάκριτον εἶναι τὸν Ἀδάμ ἐδείκνυεν. Ἔλεγεν· Ἀδάμ, ποῦ εἶ; Καὶ ἐνοεῖτο ὅτι ἦδει ποῦ ἐστίν, μὴ εἰδέναι νομιζόμενος. Ὅθεν καὶ συγκρινόμενος καὶ νικήσας, κριτὴς ἠύρηται δίκαιος, καί, ἀποφηνάμενος ὡς ἔπρεπεν, ἔδωκε διέξοδον τῇ καταδίκῃ. Οὐ γὰρ ἀνέσχετο ἀγαθὸς ὢν πλεονεκτηθῆναι ὑπὸ τῆς φαυλότητος. Ὡς τῆς θείας αὐτοῦ δυνάμεως! Ὡς τῆς ἀκράτου γνώσεως! Ὡς τῆς μεγίστης χρηστότητος! Ὅσα ὑπέστη διὰ τὸν ἄνθρωπον εὐθύς καὶ ἐξ ἀρχῆς! Οὐπω τῆς δημιουργίας τὴν χάριν ἀπέλαβε, καὶ εὐθέως δίκας μετὰ τοῦ οἰκείου δούλου ἔλεγεν· οὐπω τῆς γεωργίας τὸ τέλος ἐκαρπώσατο, καὶ περὶ παντὸς τοῦ γεωργίου συνεκρίνετο. Ὁ κτήτωρ ὑπὸ τοῦ παροίκου καθεῖλκετο ἐπὶ γῆς τῷ ὄφει διαλέγεσθαι, καὶ ὁ δεσπότης ὑπὸ τοῦ ὄφεως διὰ τὸν δοῦλον διεσύρευτο. Οὐκ ἀπέλαβε τὴν τοῦ παραδείσου χάριν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, καὶ παρευθὺς σύγκριτον ἔσχε τὸν θεράποντα· οὐκ ἐφύλαξε τὴν ἐντολήν, καὶ εἰς κατηγορίαν ἐτρέπετο. Τὴν πίστιν ἠθέτησε, καὶ τὴν ἐντολήν οὐκ ἐφύλαξε, καὶ πρὸς τούτοις ἀπολογίας ἐπελαμβάνετο λέγων· ἡ γυνὴ μοι ἔδωκε. Καὶ εὐθύς ἄχρι ῥαθυμίας αὐτῷ προύκοπτεν 74 ἡ παράβασιν, ἀλλὰ καὶ κλοπὴν ἐργασάμενος οὐκ ἠσχύνετο· οὔτε γὰρ ἐφύλαξε τὴν γυναῖκα μὴ ἄψασθαι, οὔτε ἑαυτὸν τῆς βρώσεως ἠλλοτρίωσεν. Οὗτος, οὗτος ὁ τύπος καὶ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων γέγονεν, ὅτι ἰάσεων ἀπήλαυον διὰ Χριστοῦ, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰς δίκας μετέβαλον· καὶ τὸν νόμον ἀποσυλοῦντες τὸν νομοθέτην ἐδίκαζον· καὶ τοῖς τοῦ νόμου δικαιώμασιν ἐν ῥαδιουργίᾳ προσιόντες, τὸν νομοθέτην ἠτιῶντο, ἐπὶ τελείοις αὐτοῦ δόγμασι προτρεπόμενον. Ἀλλ' ἔσχον καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸν ἔλεγχον, ὅτι ἐγυμνώθη ὁ ναὸς σχισθέντος τοῦ ἀπλώματος, ἵν' ἐκ τῆς ὁμοιότητος γνωσθῇ ὅτι ὁ τὸν Ἀδάμ ἐλέγξας ἐπὶ κλοπῇ, αὐτὸς καὶ Ἰουδαίους παραβάτας ἐδείκνυεν. Ἐκεῖνον σαρκὸς θανάτῳ πρὸς τὸ σφάλμα κατέκρινε, τούτους δὲ αἰωνίῳ κολάσει ψυχῆς· ἐκεῖνον παραδείσου, τούτους τοῦ ναοῦ ἠλλοτρίωσεν· ἐκεῖνον ἀπέστησε τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ τούτους τοῦ θείου νόμου ἐξεώσατο. Εὐχαριστοῦμέν σοι, Χριστέ, ὅτι ἔδωκας ἡμῖν ἐλπίδα ἀναστάσεως· ὁ γὰρ Ἐχθρὸς ἔσπευσεν ἀμφοτέρους ἡμῖν τοὺς θανάτους συναρπάσαι· ἐν τῷ Ἀδάμ τὸν σαρκὸς θάνατον εἰσέβαλε, καὶ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τὸν ψυχῆς τοῖς ἀπίστοις προεξένησεν. Ἀλλ' ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἀμ 75 φωτέρος ἠλλοίωσε παραγενόμενος· τὸν μὲν τῆς σαρκὸς διὰ τοῦ πάθους καθελὼν, τὸν δὲ τῆς ψυχῆς διὰ πίστεως· ὅτι καὶ ἀσεβέσιν ἐκήρυξε μετάνοιαν. Ὡδέ που τέλος ἐπιθῶμεν τῷ πρώτῳ ληστῇ ἴδωμεν δὲ ἐφεξῆς τίς μετὰ τοῦτον δεύτερος. Οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἐπὶ σταυροῦ, ὁ τὰ διπλᾶ ληστεύσας πράγματα· ἐλήστευσε γὰρ ἐν τῷ θανάτῳ τὴν ζωὴν, καὶ ἐν τῇ πίστει τὴν ἀπιστίαν. Ὁ Ἀδάμ ἀπὸ ξύλου θάνατον ἔκλεψε, διὰ ξύλου καὶ οὗτος τὴν ζωὴν ἐλήστευσε. Διπλὴν γνῶσιν ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου παρείχεν ἐκεῖ, καὶ ἐν τῷ σταυρῷ διπλοῦς τρόπος ἐτύγχανε, ζωῆς καὶ θανάτου. Ἐκεῖνος φαγὼν ἔθανε, καὶ οὗτος νηστεύσας ἔζησεν· ἐκεῖνος λαλήσας ἠπάτηται, καὶ οὗτος σιγήσας ἐπέτυχε. Ὁ Ἀδάμ διὰ πανουργίας Θεῷ συνέπεσεν, ὁ ληστὴς ἐν ἀπλότητι πιστεύσας διασώζεται. Καὶ τοῦ μὲν Ἀδάμ ἡ ἀπολογία οὐκ ἔσχε ταπεινοφροσύνης ὁρμήν· οὐ γὰρ εἶπε· σύγγνωθι ὅτι ἤμαρτον. Τοῦ δὲ ληστοῦ ἡ ὁμολογία τὸν Διάβολον ἐν ταπεινοφροσύνῃ ἐνίκησε. Διὰ τοῦτο, ἐκεῖνος μὲν ζῶν ἀπέθανεν, ὁ δὲ ληστὴς θνήσκων ἀνέζησεν. Οὗτος εἰσηλθεν εἰς τὸν παράδεισον διὰ τῆς πίστεως, ὁ δὲ Ἀδάμ διὰ τῆς 76 πλάνης ἐκεῖθεν ἐκβέβληται. Ἐκεῖ γνῶσις ἦν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ζωῆ καὶ θανάτου· καὶ ἐν τῷ σταυρῷ Ἰουδαίοις ἦν θάνατος, τοῖς δὲ πιστοῖς ζωὴ αἰώνιος. Τῷ Ἀδάμ ἐν ξύλῳ ἐκρέματο ὁ καρπὸς τῆς γνώσεως, καὶ τῷ ληστῇ ἐν τῷ σταυρῷ ὁ καρπὸς τῆς ζωῆς, ὁ Χριστὸς δηλαδή. Ἐκεῖνος

ἔφαγε καὶ διεφθάρη, οὗτος μόνον ἤψατο καὶ διεσώθη ἐκ τῆς φθορᾶς. Ὡς τῆς διπλῆς ὑποθέσεως! Ὡς τῆς τῶν δύο ληστῶν διπλῆς πράξεως! Τῶν δύο μία πράξις ὑπεναντίαν ἔσχεν ἔκβασιν· μία προσωυμία τέχνης διεφώνησε τῆ ἐνεργείᾳ· ἐν τοῖς δυοῖς λησταῖς εὐρήσειε τις ἐκάστῳ παρεῖναι τὰ δύο δένδρα. Εἶχε καὶ Ἀδὰμ ξύλον ζωῆς, εἰ τὴν ἐντολὴν ἐφύλαξεν· εἶχε καὶ τὸ διπλοῦν ξύλον ὁ ληστής, εἰ ἠθέλησε διὰ πανουργίας Θεῷ προσελθεῖν· ἔασας δὲ τὴν πλάνον πανουργίαν εὐθύτητι τῷ Χριστῷ προσέδραμεν. Ὁ σταυρὸς ἦν τὸ ξύλον, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν ὁ Χριστός. Καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ οὐ φύσις ξύλου περιεῖχε ζωὴν οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἐπέισακτον εἶχεν ἐν Θεῷ τὴν ἀφθαρσίαν. Ὁ Ἀδὰμ ἠλόγησε καθιδεῖν ἐν αὐτῷ τὸν κρυπτόμενον Θεὸν καὶ ἀπέτυχεν· ὁ ληστής ἐπιμελῶς προσηνέχθη τῇ πρὸς Χριστὸν οἰκειότητι. Ὁ Ἀδὰμ εἶχε τὴν Εὐάν 77 ὑποφῆτιν τῆς βρώσεως, καὶ ὁ ληστής ὡσαύτως τὸν ἕτερον ληστήν ἐπονιδίζοντα· ἀλλ' ἐνίκησε τὴν ἀπάτην διὰ τῆς πίστεως· οὐ γὰρ διεκρίθη περὶ τὸν ὀρώμενον, πρὸς δὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀοράτου ἐνέβλεψε. Ταῦτά ἐστι πίστις καὶ φρόνησις, τὰ γὰρ τοῦ Ἀδὰμ πανουργία καὶ ἄνταρσις. Ταῦτα κλέμματα ἔχει τὴν εἰς ἕκαστον ἀπόλαυσιν. Ὁ μὲν γὰρ ἐβιάσατο τὴν ζωὴν καὶ ἔτυχε καθὼς γέγραπται, ὁ δὲ περιεργασάμενος αὐτὴν συνέπεσε, καθὼς προεῖρηται. Ἴδωμεν γοῦν τοῦ φιλοχρίστου τὸν προφητικὸν νοῦν, καὶ θαυμάσωμεν τῆς θείας Γραφῆς τὴν δύναμιν. Δεύτερος ληστής οὗτός ἐστιν ὁ λαὸς ὁ ἐξ ἔθνῶν ὁ δεύτερος, ὁ διὰ πολλῶν πλανηθεὶς καὶ ἐπὶ τέλει σωθεὶς, ὁ ἐν κακοῖς πολλοῖς περικρουσθεὶς καὶ δι' ὁμολογίας Θεοῦ λυτρωθεὶς, ὁ τὴν σαρκικὴν ζωὴν ἐν μοχθηρίᾳ διελθὼν καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκείου θανάτου τὴν ζωὴν κτησάμενος. Πρὸς τοῦτον τὸν ληστήν εἰδικώτερον εἴρηται· ἄρον τὸν σταυρόν σου καὶ ἀκολουθεῖ μοι. Ἀληθῶς γὰρ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ὁ ληστής τῷ Χριστῷ εἰς τὸν παράδεισον ἠκολούθησεν· οὕτω καὶ οἱ τῷ Χριστῷ πιστεύοντες διὰ τοῦ θανάτου αὐτῶν τὴν ζωὴν κληρονομήσουσιν. 78 Οὗτος ὁ ληστής τῷ ἑτέρῳ ἐπετίμα ληστῆ· τὸ μέλλον γὰρ ἐσήμαινε τὸ περὶ τῶν δύο λαῶν, ὅτι οἱ τοῦ Χριστοῦ τοῖς Ἰουδαίοις ὡς ἀπίστοις ἐπιτιμήσουσιν. Ἰουδαῖοι ἕως τοῦ νῦν τῷ Χριστῷ μοχθηρῶς προσφέρονται, καὶ αὐτοὺς ἡ ζωὴ, ὁ Χριστός, ἕως τοῦ δεῦρο ἀποστρέφεται· καὶ καθὼς ὁ ληστής κατεκρίθη διὰ τὴν ἀπιστίαν, οὕτω καὶ Ἰουδαῖοι ἐν θεομαχίᾳ ἐναποθνήσκουσιν. Ὁ νέος λαὸς ἐλέγχει τὸν παλαιὸν ὑπὸ κακονοίας φθειρόμενον. Οὗτός ἐστιν ὁ ληστής ὁ εὐσεβέστατος· μήπω καμῶν ἀπολαμβάνει τὰ γέρα πρὸς Θεοῦ, ἐπειδὴ ἡ πίστις οὐ χρόνου δεῖται, ἀλλὰ διαθέσως. Οὗτός ἐστιν ὁ ληστής ὁ τὴν ἐνδεκάτην ὀλόκληρον ἡμέραν ἀπολαβὼν· καὶ γὰρ ὁ ἐξ ἔθνῶν λαὸς πρὸς ἐσπέραν τοῦ κόσμου τῷ Χριστῷ εἰς τὸν ἀμπελῶνα ἠκολούθησεν. Ὁ ἀμπελῶν ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ παράδεισος· οἱ κάμνοντες ἐν αὐτῷ οἱ ἅγιοι, Σήθ, Ἐνώχ, Νῶε, Ἀβραάμ, Μωυσῆς, Σαμουήλ, καὶ τῆς ἡμέρας τὸ καῦμα τοῖς πόνοις ἀποτρυγήσαντες. Ὁ ληστής ὄντως πρὸς ἐσπέραν μεμίσθωται, κάκεινων τοῖς μισθοῖς παραπλήσιος γέγονεν. 79 Ἴδωμεν οὖν τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἧ τὰ δικαιουσίνης συγκεκέρασται, ὅτι οὐδὲν ἄκριτον ἢ προσκλινὲς παρ' αὐτῷ. Ἐπίστευσε Νῶε τῷ Θεῷ, ἀλλὰ διὰ θείας ἀποκαλύψεως· ἐπίστευσε Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ Θεῷ προσομιλοῦντι· ἐπίστευσε <Ἰωσήφ> καὶ ἐνυπνίοις ἐνδόξοις πειθόμενος· καὶ Ἰακώβ ἐπίστευσε ψηλαφωμέναις εὐεργεσίαις στηριζόμενος· κἂν τις εἰς μέσον ἐνέγκῃ τὸν Μωυσῆν, εὐρήσει τὴν τούτου πίστιν πολλοῖς παιδαγωγηθεῖσαν θαυμασίαις Θεοῦ· κἂν Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ, τοὺς Κριτάς, καὶ Σαμουήλ, Δαυΐδ, καὶ πάντας τοὺς εὐαρεστήσαντας βασιλεῖς καὶ ἰδιώτας, ὄψεται τὴν τούτων πίστιν διὰ πολλῶν Θεοῦ τελιωθεῖσαν πράξεων. Τί δὲ πρὸς τὸν ληστήν; Ὅτι ἐπίστευσε Θεῷ οὐκ ἀπ' οὐρανοῦ βοῶντι, οὐκ ἀπὸ ὄρους Σινᾶ νομοθετοῦντι, οὐκ ἐν Αἰγύπτῳ πατάσσοντι, οὐ θάλασσαν διαιροῦντι, οὐκ ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ διδόντι, οὐ τὸν λαὸν παιδεύοντι, οὐ τὸν Χαναὰν ὀλοθρεύοντι, 80 οὐ τὴν Ἰεριχῶ ἐκτὸς ὄπλων βάλλοντι, οὐ πολέμους ἀλλοφύλων τροπομένῳ, οὐκ ἐν τῷ ναῶ διὰ νεφέλης φαινομένῳ, οὐ θυσίας οὐρανίῳ πυρὶ δεχομένῳ, οὐκ ἐν προφήταις ποικίλως δημηγοροῦντι πρὸς τὸν

Ἰσραήλ, ἀλλ' ἐν ἀτιμίᾳ, ἐν ἀδοξίᾳ, ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ σταυροῦ ἔφ' ὃν κάκεϊνος ἐκρέματο. Οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐρανὸν πηγνύντα, ἀλλ' ἐπὶ σταυροῦ προσηλωμένον· οὐκ εἶδεν ἐπὶ θρόνου δόξης καθεζόμενον, ἀλλὰ γυμνόν, ἀσχημόνως κρεμάμενον· οὐκ εἶδεν Ἀγγέλων ἐν πλήθει δορυφορίαν, ἀλλὰ δημίων ἐπιβαινόντων αὐτῷ εἰς ἀναίρεσιν· οὐκ εἶδεν Ἀρχαγγέλων ὕμνους, ἀλλ' Ἰουδαίων ὕβρεις· οὐκ εἶδε δυναστείαν ἐπίσημον, ἀλλ' ἀπὸ Πιλάτου φραγγελοῦμενον· οὐ νεφέλας αὐτὸν ἐνδόξους περιεχούσας ἐθεάσατο, ἀλλὰ σπεῖραν στρατιωτῶν ἐπιχαίρουσαν· οὐ στεφάνῳ βασιλικῶ περιδεδεμένον ἐθεάσατο, ἀλλὰ ἀκάνθαις τὴν κεφαλὴν περιεχόμενον· οὐ σκῆπτρον βασιλείας ἐώρακεν, ἀλλὰ κάλαμον ἐπαιτικὸν κρατοῦντα ἐν χειρὶ· οὐκ ἀλουργίδα 81 λαμπρὰν ἀποστίλβουσαν, ἀλλὰ φάρσος πεφοινημένον αἵματι· οὐκ ἦχον βασιλείας ἐπάξιον, ἀλλὰ χορὸν Ἰουδαίων ἐπιτωθάζοντα· οὐκ εἰς τιμὴν εἰσιόντα ἐνδοξον ἐώρακεν, ἀλλ' εἰς γύμνωσιν κατακρίσεως. Ἄλλους τύπτοντας, ἐτέρους ραπίζοντας, ἐνίους ἐπιγελῶντας, καὶ τινὰς τὸν οἰκεῖον σταυρὸν τοῖς ὤμοις αὐτοῦ ἐπιθέντας. Καὶ ἐπὶ τούτοις πᾶσιν οὐκ ἐδίστασεν, οὔτε τὸν νοῦν πρὸς ἀπιστίαν ἔκλινεν, ἀλλὰ λαμπρᾶ τῇ φωνῇ εἶπεν αὐτῷ· μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Ὡ ληστοῦ θαυμασίου τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ληστεύσαντος! Ὡ φωνῆς ἱεράς τὸν παράδεισον κληρονομούσης! Ὡ πίστεως ἀσυγκρίτου πᾶσαν τὴν τοῦ δαίμονος δολιότητα τροπωσαμένης! Τί εἶδες, ὦ ληστά, οὕτω ἀποκρίνεσθαι; Ἄνθρωπος ἦν ὁ Χριστὸς τὸ φαινόμενον, καὶ ἄνθρωπος κατάκριτος μετὰ σοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου ἐκρέματο. Μιᾶ κολάσει ὑποβεβλημένον ἔβλεπες· ὁμοίως σοι κατακριθέντα αὐτοῖς <τοῖς> ὀφθαλμοῖς παρελάμβανες. Πόθεν σοι προσγένονεν ἡ τοσαύτη προαίρεσις; Πόθεν ἡ τηλικαύτη πίστις ἀνέκυψεν; Ἐνίκησας τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὴν φρόνησιν αὐτῶν· τοὺς νομομαθεῖς κατήσχυνας ἐν διαλέξεσιν· ἔγνωσ τὸ εὐσεβὲς ὑπὸ φύσεως διδαχθεῖς· ἤλεγξας τὸ ἀσεβὲς τῶν ἐν νόμῳ παιδευομένων. 82 Ἀκούσατε γὰρ καὶ σύνετε τοῦ ληστοῦ τὴν θείαν ἐπίλυσιν· ἐπιτιμᾷ τῷ ἐτέρῳ ληστῇ ὑβρίζοντι. Εἶπε πρὸς αὐτόν· τί θεομαχεῖς ἐν αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ βίου γινόμενος; Τί ὑπτιάζεις πρὸς ἀσέβειαν, ἐν ἀφροσύνῃ διερχόμενος; Σύνες τὴν <ἀνομίαν> καὶ λέγε τὴν ἀμαρτίαν· νόησον ἡμῶν τὴν πρᾶξιν καὶ παραιτοῦ κατὰ τὸν τρόπον. Ἡμεῖς γὰρ ἀξίως σταυρούμεθα, πάμπολλα κακουργήσαντες· οὗτος δὲ ἐν φθόνῳ ἀθῶος ὢν τοῦθ' ὑφίσταται· οὐκ ἔστι δὲ φθόνος ἄνευ ἀρετῆς, οὐδὲ ζηλοῦσιν οἱ παράνομοι τοὺς ὁμοίους, φησὶν· ἀθῶον ὄντα θανάτῳ παρέδωσαν, καὶ ἐπὶ παρανομίαις ἐλέγχοντα οἱ Ἰουδαῖοι οὐκ ἠνεγκαν τὰ τοῦ Θεοῦ νοθετοῦντα ...